הצעה לסיכום שיובא לממשלה

1. בישיבת הממשלה ביום י"ט בחשון תשי"ס נתמנתה ועדה בהרכב השרים פ. רוזן, מ. בנטוב ופ. נפתלי. לפי לשון ההחלטה הוטל על הועדה התפקיד "לברר מה היו הפקודות וההנחות שניתנו לפני מיבצע סיני לאלוף פקוד המרכז בדבר התנהגות כוחות הבטחון בתחומי הגבול". הועדה נתבקשה להגיש סיכום עבודתה לממשלה.

2. גרם להחלטה קטע ממאמר שנתפרסם ב"למרחב" בחתימת "אסיר עברי". מחבר המאמר היה אחד משרי הממשלה. להלן הקטע כלשונו:

"אולם, תוך חתירתנו להגיע לשורשה של הרעה, לא נוכל להימנע משאול ולא נוכל להירתע מחקור, אם אמנם האחריות הסופית והעליונה רובצת על אל"מ שדמי ועליו בלבד. אלוף-מישנה, המפקד על חטיבה בצבא ההגנה לישראל והמופקד על גיזרת-פעולה, איננו פועל, סוף-סוף, על דעת-עצמו, אלא נתון במסגרת של תכניות, פקודות והנחיות, המעובדות אי-שם, ומומצאות לו על-ידי סמכויות פיקודיות גבוהות יותר. מאחר והדברים נחשפו על-ידי בית-המשפט בפני הרבים, יבקש הציבור לדעת, ובצדק, מה היו הפקודות וההנחיות שניתנו לאל"מ שדמי על-ידי הממונים עליו, אשר לפיהן פעל והוציא פקודות-משנה מפורטות יותר. בהתאם למסיבות שראה אותן ולשטח שבחן אותו, וכן ממי הוא קיבל את פקודותיו.

אם אמנם יימצא שפקודותיו של אל"מ שדמי, שניתנו, אם בכתב ואם בעל-פה, היו סיבה להשתלשלות הטרגית - אין דרך אלא לשאול: ההיו פקודותיו אלה מנוגדות לפקודות שקיבל, או תואמות אותן ? אין מפלט מהצגה כזו של הבעייה, אם מבקשים לנהוג בצדק כלפי הנשפטים כולם, ולהתחקות עם זה אחר שורש-האסון, תוך מגמה למנוע אסונות בדומה לאלה בעתיד.

./בהתאם

3. בהתאם להחלטת הממשלה ראתה הועדה את תפקידה בקביעת העובדות מה היו הפקודות וההנחיות שאלוף צור קיבל והעביר לפיקודיו. הועדה לא ראתה מתפקידה לברר חוקיותן של הפקודות אשר ניתנו. הועדה לא נכנסה איפוא לשאלה אם פקודת העוצר היתה חוקית או לא. בכלל נמנעה הועדה מלנגוע בשאלה משפטית כלשהי.

4. בשלש ישיבותיה הופיעו בפני הועדה: האלוף צ. צור, ראש הממשלה דוד בן-גוריון, אלוף משה דיין, סגן אלוף פינצ'וק, סגן אלוף עמיחי צור.

5. מפיו של ראש הממשלה קבלה הועדה אינפורמציה מפורטת על שיחותיו עם סגן אלוף דיבון, סגן אלוף טמיר, אלוף משנה יוסף גולן ואלוף משנה דויד אלעזרי. הועדה לא רצתה להסתפק בדו"ח של ראש הממשלה על שיחותיו עם מפקדים שהיו נוכחים בקבוצת הפקודות בעת שאלוף צור מסר את פקודותיו, אלא החליטה לשמוע ישירות עוד שני מפקדים מאלה שהיו נוכחים בקבוצת הפקודות. הוזמנו איפוא להופיע סגן אלוף פינצ'וק וסגן אלוף עמיחי צור.

6. יו"ר הועדה פנה אל שר התחבורה ושאל אותו אם ברצונו להופיע בפני הועדה. תשובתו היתה שלא היו לו כל מקורות אינפורמציה לכתוב מה שכתב ואת הכתוב יש לראות כהרהורים של אזרח מן האזרחים.

7. הועדה עיינה בפקודת פיקוד המרכז א/3960/1 ובפקודת אגם/מבצעים מה/3881/36 וכן בהוראות קבע של אגם מבצעים ב/1, ושמה לב במיוחד לסעיף 6 בפקודת פקוד המרכז הנ"ל, בה נאמר במפורש כי חטיבת 17 לא מבצע כל פעולה נגד מיעוטים בלי שתקבל על כך פקודה מאלוף המרכז.

8. לאחר שמיעת כל העדויות ועיון בפקודות הנ"ל, הגיעה הועדה פה אחד לכלל דעה שאם אמנם אלוף משנה שדמי נתן פקודות או הנחיות אשר גרמו להריגת אזרחים ערביים בכפר קאסם - הועדה איננה מביעה שום דעה אם א/מ שדמי נתן פקודות או הנחיות כאלה - הרי לא אלוף צור ולא הממונים עליו נתנו מצדם פקודות או הנחיות אשר אלוף משנה שדמי יכול היה להסתמך עליהן.